

Okul Psikolojik Danışman Adaylarının Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Danışmanlık Öz Yeterlikleri Üzerindeki Etkisi

Enver SARI*

Yasemin ÇAKIR**

Öz

Bu çalışmanın amacı, okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin (dışadönüklük, duygusal dengesizlik, uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık), psikolojik danışma öz yeterlikleri (oturumu yönetme, yardım etme, danışmadaki zorluklarla başa çıkma) üzerindeki etkilerinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu araştırma kapsamında 78'i kadın, 46'si erkek olmak toplam 124 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği ile Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır (Pamukçu ve Demir, 2013; Sümer ve Sümer, 2005). Verilerin analizinde çoklu regresyon analizi ve korelasyon kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, oturumu yönetme becerisindeki toplam varyansın % 24'ü, yardım becerisindeki toplam varyansın % 27'si ve danışmadaki zorluklarla başa çıkmadaki toplam varyansın % 20'si beş faktör kişilik özellikleri değişkenlerince açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Danışma Öz Yeterlikleri, Beş Faktör Kişilik Özellikleri, Okul Psikolojik Danışmanlık Eğitimi

Effects Of School Counselor Candidate's Five-Factors Personality Characteristics On The Counseling Self-Efficacy

Abstract

The aim of this study was to examine effects of school counselor candidate's five factor personality traits (extraversion, emotional imbalance, compliance, responsibility and openness to experience) on the psychological counseling self-efficacy (session management, helping skills, cope with counseling challenge). In 2018-2019 academic year, the study group of the study consisted of senior students in Guidance and Psychological Counseling Department of Giresun University Faculty of Education. Within the scope of this research, data were collected from 124 people, 78 of whom were female and 46 were male. Psychological Counseling Self-Efficacy Scale and Five-Factor Personality Traits Scale were used to measure the qualifications of the participants. Multiple regression analysis and correlation were used for data analysis. According to the research findings, total variance of 24 % in the session management skills, total variance of 20 % in helping skills and in cope with counseling challenge of 27 % are explained by five factor personality characteristics variances.

Keywords: Psychological Counseling Self-Efficacy, Five Factor Personality Traits, School Counseling Education

Geliş/Received: 07. 08. 2020

Kabul/Accepted: 26. 12. 2020

* Araştırmadaki anket çalışması 2018-2019 öğretim yılında gerçekleştirildiği için geriye dönük etik kurul izni bulunmamaktadır.

* Prof. Dr., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Güre Yerleşkesi, Giresun, enversari@hotmail.com, 0000-0002-7623-6832

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Pelitli Yerleşkesi, krdnyasemincaKir@gmail.com, 0000-0002-1940-4406

(Makale türü: Araştırma makalesi)

Giriş

Başarılı psikolojik danışmanlar kendilerinin farkında, kültüre duyarlı, diğer insanların önemsedikleri değerleri kabul eden, ilişkilere ilgi gösteren ve özel çalışma ortamlarında neyin mümkün olduğunu gerçekçi değerlendirebilen kişilerdir (McLead & McLead, 2011). Başarılı psikolojik danışmanların bu yeterlikleri, öğretim programlarından çok yaşantılar aracılığı ile kazanılan kaçınılmaz bir sonuçtur (Sarı, 2018).

Bireyin yaşantıları kapsamında duygusal, düşünsel ve davranışsal becerilerini organize edebilme ve bunları ifade edebilme gücü üzerinde öz yeterlik inancının etkisi bulunmaktadır (Bandura, 1982). Öz yeterlik inancı bireyin yeteneklerine ve kapasitesine olan güvenidir (Özgün, 2007). Psikolojik danışmanlık öz yeterlik inancı, danışmanın geçmişte yapmış olduğu danışma oturumlar ışığında, gelecekte yapacağı danışma oturumlarına ilişkin kendisine ait yargıları olarak tanımlanmaktadır (Larson ve Daniel, 1998). Psikolojik danışma öz yeterliğini etkileyen çeşitli değişkenler (kişilik özellikleri, eğitim yaşantıları, süpervizyon süreci, kaygı, cinsiyet, danışma beceri eğitimleri, çalışılan kurum, yaşam doyumları, iş doyumları) bulunmaktadır (Cashwell ve Dooley, 2001; Erkan, 2011; Eşki, 2015; Gündüz ve Çelikkaleli, 2009; Larson ve Daniels 1998; Lepkowski, 2009; Larussi ve ark., 2013; Meydan, 2015; Pamukçu, 2011; Watson, 2012). Psikolojik danışma yeterliklerini etkileyen faktörlerle birlikte psikolojik danışmanları mesleki mükemmelliğe götüren belirli kişilik özellikleri vardır (Yam ve İlhan, 2016). Eşki, Ismuk ve Parlak (2015) yaptıkları çalışmada okul psikolojik danışmanlarının, psikolojik danışma öz yeterlik düzeylerinin ve dinleme becerilerinin iş doyumunu yordadığını ileri sürmektedir. Jevne (2012) yaptığı çalışmada psikolojik danışmanların hoşgörülü, olgun, saygılı, sezgisel ve esnek kişilik özelliklerine sahip olması gerektiğini ileri sürmektedir. Capuzzi ve Gross (2013) etkili psikolojik danışmanlarda bulunması gereken 30 adet kişilik özelliklerinden bahsetmektedir. Pope ve Kline (1999) yaptıkları çalışmada etkili psikolojik danışmanların empatik anlayış, kabul ve danışana ilgi gösterme özelliklerine sahip olmasının en önemli özellikler olduğunu ileri sürmektedirler. Etkili bir psikolojik danışman değişime açık, tutarlı, kendine güvenen, kendi güçlerini tanıyan kişilik özelliklerine sahip bireyler olmalıdır (Corey, 2008). Young'a (2019) göre etkili psikolojik danışmanların özellikleri; insanlığa olumlu bakış, ruhsal sağlık ve tutarlılık, sağlıklı/gelişmiş öz-bakım becerileri, yaratıcılık ve cesaret şeklinde beş başlık altında toplanmaktadır. Çivitçi ve Arıcıoğlu (2012) yaptıkları çalışmada beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklüğün duygusal-devinimsel ve somut-durumsal yardım etme stillerini; sorumluluğun somut-durumsal ve soyut yardım etme stillerini ve deneyimlere açıklığın soyut ve diyalektik-sistemik yardım etme stillerini pozitif yönde, bununla birlikte duygusal dengesizliğin ise duygusal-devinimsel ve soyut yardım etme stillerini negatif yönde yordadığını bulmuşlardır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde etkili psikolojik danışmanın kişilik özelliklerinin, öz yeterlik algısı yüksek olan bireylerin özellikleri ile uyduğu göze çarpmaktadır. Lepkowski ve Pacman (2005) tarafından yapılan araştırmanın bulgusu, kişisel farkındalığın ve diğer bazı kişilik özelliklerinin, bireyin kendi sınırlarını belirlemede etkili olduğu sonucu, kişilik özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterliği arasındaki ilişkiyi doğrular niteliktedir. Yayla ve İkiz (2016) yaptıkları çalışmada, psikolojik danışmanların etkili psikolojik danışman nitelikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında ilişki olduğunu ileri sürmektedirler. Sonuç olarak psikolojik danışma öz yeterlikleri ile kişilik özelliği arasında bir ilişki söz konusudur.

Kişilik özelliklerinin temel beş faktör üzerinde toplanmakta olduğunu ileri süren McCrae ve Costa'nın (2006) modeli kişilik psikolojisinde 'beş büyükler' olarak adlandırılmaktadır. Beş faktör kişilik özellikleri modeline göre, insanlar duygu, düşünce ve davranış örüntülerini etkileyen özelliklere sahiplerdir ve bu özellikler; dışadönüklük, duygusal dengesizlik (nörotiklik, nevrotiklik), uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık şeklinde beş temel boyutta sınıflanmaktadır (McCrae ve Costa, 2006). Beş faktörden birincisi olan duygusal dengesizlik kaygı, depresyon ve öfke gibi olumsuz duyguları yaşama eğilimidir. Duygusal dengesizliği olan bireyler kaygı yaşama eğilimi ile karakterize edilirler. Duygusal dengesizlik eğilimi düşük olanlar ise tam tersine rahat ve sakin kişilerdir. İkinci bir kişilik boyutu olan dışadönüklüğün temel özellikleri sıcaklık, girişkenlik, atılganlık, heyecan arama ve olumlu duygular yaşama eğilimidir. Dışadönük olmayanlar ise oldukça sessiz ve çekingen davranışlarla karakterize edilirler. Deneyime açıklık olarak adlandırılan üçüncü kişilik boyutu, entelektüel etkinliklere katılma, yeni duygu ve düşüncelere açık olma eğilimini temsil etmektedir. Deneyime açıklık, bir bakıma, entelektüel ilgi, estetik duyarlık, hayal gücü, esneklik ve geleneksel olmayan tutumlarla ilişkilidir. Deneyime açıklığı yüksek olanlar tutucu olmama özelliğine sahiplerdir. Kişiliğin dördüncü boyutu olan sorumluluğu temsil eden temel özellikler liderlik, öz disiplin, amaç yönelimlilik, yeterlik, düzenlilik, görev bilinci, üretkenlik ve kararlılıktır (Chamorro-Premuzic, 2007). Özellikle keşif güdüsü en iyi şekilde dışadönüklük kişilik özelliği, bilgiyi kullanma güdüsü ise en iyi şekilde deneyime açıklık ve sorumluluk kişilik özellikleri tarafından açıklanmıştır (Dinç ve arkadaşları, 2013). Beşinci boyut olan uyumluluk ise prososyal davranış eğilimine sahip olmaktır. Uyumluluk kişilerin en belirgin özellikleri insancıl, arkadaşça, sıcak ve hoşgörülü olmalarıdır (Chamorro-Premuzic, 2007).

Psikolojik danışma öz yeterliği ne yapacağını bilmekle, onu yapmak arasında bir araçtır ve etkili bir psikolojik danışma sürecinin en önemli faktörlerinden biri olarak görülmektedir (Larson, 1998). Psikolojik danışma öz yeterliği "bir psikolojik danışmanın yakın bir gelecekte bir danışanla etkili bir psikolojik danışma seansı yürütebileceğine yönelik yeteneklerine ilişkin inancı" olarak tanımlanmaktadır (Larson, 1998). Kişilik özelliklerinden kaynaklanan nedenler ile bazı okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma öz yeterlik algıları düşüktür (Demirel,

2013). Bu sebeple psikolojik danışma öz yeterliği, aynı seviyede bilgi ve becerilere sahip psikolojik danışmanların, psikolojik danışma seanslarında diğerlerinden daha etkili psikolojik yardım sunmalarının bir nedeni olarak kabul edilmektedir (Cormier ve Nurius, 2003; Larson, 1998). Psikolojik danışma öz yeterliği; oturumu yönetme, yardım etme ve danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır (Pamukçu ve Demir, 2013). Oturumu yönetme becerisi içgörü, keşif ve eylemden oluşmaktadır. Psikolojik danışma öz yeterliklerinden içgörü alt beceri boyutu; keşif için kendini açma, amaçlı sessizlik, meydan okuma, yorumlama, içgörü için kendini açma ve anındalık becerilerinden meydana gelmektedir. Psikolojik danışma öz yeterliklerinden keşif alt beceri boyutu; dikkatini danışana verebilme, dinleme, yeniden ifadelendirme, açık uçlu sorular sorabilme ve duygu yansıtması becerilerinden oluşmaktadır. Psikolojik danışma öz yeterliklerinden yardım etme boyutu; odaklanma, uygun tepki, keşfetme, kendini açma, kendini açmaya tepki, amaç oluşturabilme, kendini anlama, kavramlaştırma, amaçların farkındalık ve karar vermeye yardım etme becerilerinden oluşmaktadır. Psikolojik danışma öz yeterliklerinden eylem alt beceri boyutu; bilgi verme, yönlendirme, ev ödevi, rol oynama ve davranışın prova edilmesi becerilerinden oluşmaktadır (Lent, Hill & Hoffman, 2003).

Bu araştırmada, okul psikolojik danışmanı adaylarının psikolojik danışma öz yeterlikleri, son yıllarda kişilik özelliklerinin yeterli bir sınıflaması olarak yaygın bir biçimde kabul gören (Yazgan İnanç, Yerlikaya, 2012) beş faktör modeline göre incelenmiştir. Okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin, psikolojik danışma öz yeterlik algısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi okul psikolojik danışmanlığı eğitimi açısından önemlidir. Bununla birlikte okul psikolojik danışmanı adaylarının, beş faktör kişilik özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi fark etmeleri de okul psikolojik danışmanlığı uygulamaları ve eğitimine de katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmada okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin, psikolojik danışma öz yeterlikleri üzerindeki etkisi ile ilgili temel olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özellikleri psikolojik danışma öz yeterliklerinden oturumu yönetme becerisini yordamakta mıdır?

2. Okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özellikleri psikolojik danışma öz yeterliklerinden yardım etme becerisini yordamakta mıdır?

3. Okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özellikleri psikolojik danışma öz yeterliklerinden psikolojik danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisini yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılı Giresun Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini 78'i kadın, 46'sı erkek olmak üzere toplam 124 kişidir. Psikolojik danışma öz yeterliklerinin kişilik özellikleri açısından incelenmesi amacıyla Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır (Pamukçu ve Demir, 2013; Sümer ve Sümer, 2005). Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modeli olarak belirlenerek elde edilen verilerin analizi SPSS 17 programı ile yapılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılında Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu araştırma kapsamında 78'i kadın, 46'si erkek olmak toplam 124 kişiden veri toplanmıştır. Grubun %62,90'ını kadın ve %37,09'unu da erkekler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak amacıyla Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği kullanılmıştır.

Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği

Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği, Lent ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş ve Pamukçu ve Demir (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, üç faktör ve 41 maddeden oluşmaktadır. Yardım Becerileri Öz yeterliği olarak adlandırılan ilk faktör 15 maddeden oluşmakta ve kendi içinde İçgörü, Keşif ve Eylem Becerileri olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Oturum Yönetmeye İlişkin Öz yeterlik olarak adlandırılan ikinci faktör ise 10 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü faktörü oluşturan Psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik 16 maddeden oluşmaktadır. Cevaplama sistemi her ifade için (0) "hiç güvenmiyorum" ve (9) "tamamen güveniyorum" olarak onlu derecelendirme şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan "0" en yüksek puan 369'dur. Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlarının Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları sırasıyla Yardım Becerileri Öz-Yeterliği için .92, Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-yeterlik alt boyutu ve Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-yeterlik alt boyutları için .95 olarak hesaplanmıştır (Pamukçu ve Demir, 2013). Bu araştırmada oturumu yönetme becerisi alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,91; yardım becerisi alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,94 ve danışma süreci zorlukları alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak hesaplanmıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği (BFKÖ)

Beş faktör kişilik ölçeği Benet-Martinez ve John (1998) tarafından “Beş Faktör Envanteri” (The Big Five Inventory) ismiyle geliştirilmiştir. Ölçek 44 maddeden oluşmaktadır. Araştırmacıların etkili ve hızlı değerlendirmeleri bakımından kısa hazırlanan bu ölçek kişilik özelliklerinden “duygusal dengesizlik”, “dışadönüklük”, “gelişime açıklık”, “uyumluluk” ve “öz disiplin” boyutlarını ölçmektedir. Ölçekte “duygusal dengesizlik” ve “dışadönüklük” faktörleri 8’er madde, “uyumluluk” ve “öz disiplin” faktörleri 9’ar madde, “gelişime açıklık” faktörü ise 10 madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması, 56 ülkeye ait katılımcıların kişilik özellikleri konusunda yapılan bir çalışmanın (Schmitt, Allık, Mccrae ve ark., 2007) Beş Faktör Kişilik Özelliğinin Türkçeye uyarlaması Sümer ve Sümer (2005) tarafından yapılmıştır. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeğinin alt boyutlara ilişkin güvenilirlik katsayılarının 0,64 ile 0,77 arasında değişen değerlerde olduğu belirtilmiştir (Doğan, 2013, s. 59).

Bu çalışmada dışadönüklük alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,82; uyumluluk alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,72; sorumluluk alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,78; duygusal dengesizlik alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,78 ve deneyime açıklık alt boyutunun Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,78 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Araştırma grubunu oluşturan katılımcılara veri toplama araçlarının yer aldığı uygulama formu, araştırmanın amacı ve gönüllülük esası hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Uygulama sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Veri toplama araçları bizzat araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Toplamda 124 öğrenciye ulaşılmış ve öğrencilerden veri formları toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Betimsel bir yaklaşımla yürütülen bu çalışma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Karasar’a (2010) göre ilişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. İlişkisel modele göre var olan bir durum içinde araştırmacının müdahalesi olmadan değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmektedir (Gall, Borg ve Gall 1996; Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu araştırma kapsamında da rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans öğrenimi 4. sınıf öğrencilerinin psikolojik danışma öz yeterliklerinin beş faktör kişilik özellikleri açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişkinin ele alınması bakımından araştırmanın modeli ilişkisel bir tarama olarak belirlenmiştir.

Bütün istatistiksel analizler “Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programları” (SPSS 17) kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler ayrı ayrı sınıflandırılarak SPSS’e

yüklenmiştir. Hatalı veri girişi kontrol edilmiştir. Hatalı veri ve ters kodlanması gereken madde bulunmamaktadır. Kayıp veri analizi yapılarak kayıp verilere ortalama atanmıştır. Uç değerleri belirlemek için Z puanı hesaplanmıştır. -3 ile +3 aralığı dışında z puanına sahip veri bulunmamaktadır.

Analizlere normallik testi analizi yapılarak devam edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinde parametrik testler, normal dağılım göstermediğinde ise non-parametrik testler kullanılmaktadır. Normallik testinin sonuçlarına göre yapılacak olan teste karar verilmiştir. Bu bağlamda; dışadönüklük alt boyutunun p değeri 0.01; uyumluluk alt boyutunun p değeri 0.01; sorumluluk alt boyutunun p değeri 0.01; duygusal denge alt boyutunun p değeri 0.01; deneyime açıklık alt boyutunun p değeri 0.21; oturumu yönetme becerisi alt boyutunun p değeri 0.20; yardım becerileri alt boyutunun p değeri 0.00; danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerileri alt boyutunun p değeri 0.20 olarak hesaplanmıştır. Veriler analiz edilirken 0,05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. p değerinin 0,05'ten küçük olması verilerin normal dağılmadığı anlamına gelmektedir. Araştırmada elde edilen bazı veri kümeleri normal dağılmadığı için korelasyon tekniklerinden Spearman's rho test tekniği kullanılmıştır.

Katılımcıların Psikolojik Danışma Öz yeterliği Ölçeğinden (Pamukçu ve Demir, 2013) aldıkları puanların bağımsız değişkenler tarafından ne ölçüde yordandığını saptamak amacıyla çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Bu araştırmada veri kümelerinden çoğunun normal dağılmaması nedeniyle parametrik olmayan regresyon analizi kullanılması gerekmektedir. Ancak parametrik regresyon ve parametrik olmayan regresyon yöntemlerinin birbirini dışlamayacağı kabul edildiğinden (Tezcan, 2011) bu araştırmada çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizindeki birçok uygulamada birden fazla açıklayıcı değişkenin yer aldığı durumlar söz konusudur. Birden fazla açıklayıcı değişkenin yer aldığı regresyon modeline çoklu regresyon modeli denir (Kunter, Nachtsheim, Neter & Li., 2005; Montgomery & Runger, 2005). Çoklu doğrusal regresyon modelinde amaç, bağımsız değişkenler ile ölçüt değişkenindeki toplam değişimi açıklamaktır (Kayaalp, Güney ve Cebeci 2015). Bağımsız değişkenlerden hangilerinin öz yeterlik düzeyini yordamada anlamlı bir katkı sağladığını belirlemek amacıyla da çoklu regresyon yöntemi uygulanmıştır. Çoklu regresyon yöntemi uygulanarak öz yeterliğin yordanmasında anlamlı katkı sağlayan değişkenler ve bu değişkenlerin her birinin öz yeterliğin yordanmasında açıklanan toplam varyansa katkısı belirlenmiştir.

Kişilik özelliklerinin, psikolojik danışma öz yeterliği üzerindeki etkisi enter metodu ile incelenmiştir. Bağımlı değişkenlerin varyansını açıklamada önemli artış sağlayan değişkenleri belirlemek için enter metodu kullanılmıştır.

Bulgular

Psikolojik danışma öz yeterliklerinin alt boyutlarından biri olan oturumu yönetme becerisi ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 1’de korelasyon analizlerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Değişkenler Arası Spearman Rho Korelasyon Katsayısı Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1. Oturumu Yönetme	-					
2. Sorumluluk	.40*					
3. Dışa Dönüklük	.31**	.41**				
4. Uyumluluk	.24**	.46**	.32**			
5. Deneyime Açıklık	.35*	.37**	.37**	.35**		
6. Duygusal Dengesizlik	-	-.34*	-	-	-	-
	.29**		.44**	.33**	.30**	

Tablo 1 incelendiğinde; oturumu yönetme becerisi ile sorumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.40$); oturumu yönetme becerisi ile dışa dönüklük kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.31$); oturumu yönetme becerisi ile uyumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.24$); oturumu yönetme becerisi ile deneyime açıklık kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.35$); oturumu yönetme becerisi ile duygusal dengesizlik kişilik özelliği arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r=-.29$) olduğu görülmektedir. İlişki büyüklük sırasına göre sorumluluk, deneyimi açıklık, uyumluluk ve dışa dönüklük kişilik özellikleri ile oturumu yönetme becerisi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki vardır.

Bu çalışmanın birinci araştırma sorusu ‘Okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özellikleri psikolojik danışma becerilerinden oturumu yönetme becerisini yordamakta mıdır?’ şeklindedir. Araştırma sorusuna yanıt aramak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 2’de okul psikolojik danışmanı adaylarının öz yeterliklerinden biri olan oturumu yönetme becerisi değişkeninin beş faktör kişilik özellikleri ile yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Okul psikolojik Danışmanı Adaylarının Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Danışma Öz Yeterliklerinden Oturumu Yönetme Becerisi Üzerindeki Etkilerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

Değişkenler	B	Standart Hata	Beta	T	P
Sabit	17.23	19.67	-	0.87	0.38
Sorumluluk	0.86	0.33	0.24	2.55	0.01
Dışa Dönüklük	0.28	0.34	0.08	0.80	0.42
Uyumluluk	0.50	0.39	0.12	1.29	0.19
Deneyime Açıklık	0.71	0.30	0.20	2.36	0.02
Duygusal Dengesizlik	-0.11	0.32	-0.03	-0.35	0.72
R=0.49	R ² =0.24	F=7.62	p=0.00		

Yapılan analiz sonucunda R=0.49, R²=0.24 olarak bulunmuş, oturumu yönetme becerisindeki toplam varyansın % 24,6'sının bu değişkenlerce açıklandığı görülmüştür. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sorumluluk ve deneyime açıklık değişkenlerinin oturumu yönetme becerisi üzerinde anlamlı (önemli) bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Analize anlamlı katkı sağlamayan dışa dönüklük, uyumluluk ve duygusal dengesizlik kişilik özellikleri eşitlikten çıkarıldıktan sonra regresyon analizi tekrar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bulguların anlamlılığında bir değişiklik olmamıştır. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (beta) yordayıcı değişkenlerin oturumu yönetme becerisi üzerindeki görece önem sırasına göre sorumluluk beş faktör kişilik özelliğinin, deneyime açıklık beş faktör kişilik özelliğine göre daha önemli bir yordayıcı olduğu anlaşılmaktadır.

Psikolojik danışma öz yeterliklerinin alt boyutlarından biri olan yardım becerileri ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 3'de korelasyon analizlerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 3. Değişkenler Arası Spearman Rho Korelasyon Katsayısı Değerleri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1. Yardım Becerileri	-					
2. Sorumluluk	.446**					
3. Dışa Dönüklük	.32**	.41**				
4. Uyumluluk	.36**	.46**	.32**			
5. Deneyime Açıklık	.37**	.37**	.37**	.35**		
6. Duygusal Dengesizlik	-.25**	-	-	-	-	-
		.34**	.44**	.33**	.30*	

Tablo 3 incelendiğinde; yardım becerileri ile sorumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki (r=.44); yardım becerileri ile dışa dönüklük kişilik özelliği arasında

pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.33$); yardım becerileri ile uyumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.36$); yardım becerileri ile deneyime açıklık kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.37$); yardım becerileri ile duygusal dengesizlik kişilik özelliği arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r=-.25$) olduğu görülmektedir. İlişki büyüklük sırasına göre sorumluluk, uyumluluk, dışa dönüklük ve deneyimi açıklık kişilik özellikleri ile yardım becerisi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki vardır.

Bu çalışmanın ikinci araştırma sorusu ‘Beş faktör kişilik özellikleri, psikolojik danışma öz yeterliklerinden yardım etme becerisini yordamakta mıdır?’ şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 4’de psikolojik danışma öz yeterliklerinden biri olan yardım becerisi değişkeninin beş faktör kişilik özellikleri ile yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Okul Psikolojik Danışmanı Adaylarının Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Danışma Öz Yeterliklerinden Yardım Becerileri Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

Değişken	B	Standart Hata	Beta	T	P
Sabit	-5.49	14.26	-	-0.38	0.70
Sorumluluk	0.67	0.24	0.25	2.76	0.00
Dışa Dönüklük	0.16	0.25	0.06	0.63	0.52
Uyumluluk	0.77	0.28	0.24	2.72	0.00
Deneyime					
Açıklık	0.40	0.22	0.15	1.82	0.07
Duygusal Dengesizlik	0.08	0.23	0.03	0.36	0.71
R=0.52	R ² =0.27	F=8.97	p=0.00		

Yapılan analiz sonucunda $R=0.52$, $R^2=0.27$ olarak bulunmuş, yardım becerisindeki toplam varyansın %27,7’sinin bu değişkenlerce açıklandığı görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (beta) psikolojik danışmada yardım etme becerisi üzerinde yalnızca sorumluluk beş faktör kişilik özelliği ve uyumluluk beş faktör özelliğinin yordayıcı değişken olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise uyumluluk ve sorumluluk değişkenlerinin yardım becerisi üzerinde eşit anlamlı yordayıcılar olduğu anlaşılmaktadır. Analize anlamlı katkı sağlamayan dışa dönüklük, deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik kişilik özellikleri eşitlikten çıkarıldıktan sonra regresyon analizi tekrar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bulguların anlamlılığında bir değişiklik olmamıştır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (beta) yordayıcı değişkenlerin yardım becerileri üzerindeki görelî önem sırasına göre sorumluluk beş faktör kişilik özelliğinin, uyumluluk beş faktör kişilik özelliğine göre daha önemli bir yordayıcı olduğu anlaşılmaktadır. Psikolojik danışma öz yeterliklerinin alt boyutlarından biri olan danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 5’de korelasyon analizlerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 5. Değişkenler Arası Spearman Rho Korelasyon Katsayısı Değerleri

Değişken	1	2	3	4	5	6
1. Danışma Süreci Zorlukları ile Başa Çıkma Becerisi	-					
2. Sorumluluk	.27**					
3. Dışa Dönüklük	.32**	.41**				
4. Uyumluluk	.13	.46**	.32**			
5. Deneyime Açıklık	.38**	.37**	.37**	.35**		
6. Duygusal Dengesizlik	-.34**	-.34*	-	-	-	-
			.44**	.33**	.30**	

Tablo 3 incelendiğinde; danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile sorumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r=.27$); danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile dışa dönüklük kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.32$); danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile uyumluluk kişilik özelliği arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r=.13$); danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile deneyime açıklık kişilik özelliği arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=.38$); danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi ile duygusal dengesizlik kişilik özelliği arasında negatif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=-.34$) olduğu görülmektedir. İlişki büyüklük sırasına göre deneyimi açıklık, dışa dönüklük, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özellikleri ile danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki vardır.

Bu çalışmanın üçüncü araştırma sorusu ‘Beş faktör kişilik özellikleri, psikolojik danışma öz yeterliklerinden danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisini yordamakta mıdır?’ şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 6’da psikolojik danışma öz yeterlik boyutlarından biri olan danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi değişkeninin beş faktör kişilik özellikleri ile yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Okul Psikolojik Danışmanı Adaylarının Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Danışma Öz Yeterliklerinden Psikolojik Danışma Süreci Zorlukları ile Başa Çıkma Becerileri Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.

Değişken	B	Standart Hata	Beta	T	P
Sabit	42.57	22.14	-	1.92	0.05
Sorumluluk	0.20	0.38	0.05	0.54	0.58
Dışa Dönüklük	0.56	0.39	0.14	1.44	0.15
Uyumluluk	0.14	0.44	-0.03	-0.33	0.73
Deneyime Açıklık	1.02	0.34	0.27	2.98	0.00
Duygusal Dengesizlik	-0.62	0.36	-0.16	-1.16	0.09
R=0.45	R ² =0.20	F=6.19	p=0.00		

Yapılan analiz sonucunda $R=0.45$, $R^2=0.20$ olarak bulunmuş, yardım becerisindeki toplam varyansın %20,9'unun bu değişkenlerce açıklandığı görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (beta) yordayıcı değişkenlerin danışma süreci zorlukları üzerinde yalnızca deneyime açıklık beş faktör kişilik özelliği değişkeninin danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Analize anlamlı katkı sağlamayan sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve duygusal dengesizlik kişilik özellikleri eşitlikten çıkarıldıktan sonra regresyon analizi tekrar yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bulguların anlamlılığında bir değişiklik olmamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanı adaylarının beş faktör kişilik özelliklerinin psikolojik danışma öz yeterlikleri (oturumu yönetme, yardım etme, danışmadaki zorluklarla başa çıkma) üzerindeki etkileri incelenmiştir. Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre, beş faktör kişilik özelliklerinin psikolojik danışma öz yeterliğini anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusu Yam ve İlhan (2016) tarafından yapılan araştırma ile de desteklenmektedir. Beş faktör kişilik özellikleri en çok oturumu yönetme becerisinde daha sonra sırasıyla yardım becerilerinde, psikolojik danışma zorlukları ile başa çıkma becerilerinde ve psikolojik danışma öz yeterliklerinde yordayıcı olduğunu göstermektedir. Alan yazın etkili bir psikolojik danışmanın değişime açık, tutarlı, kendine güvenen, kendi güçlerini tanıyan (Corey, 2008), öz yeterlik algısı ve kişisel farkındalığın yüksek (Lepkowski ve Pacman, 2005) kişilik özelliklerinin bulunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın sonucu olan beş faktör kişilik özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu alan yazında yer alan bulgular ile de desteklenmektedir. Yapılan bir çalışmada

duygusal kararlılık beş faktör kişilik özelliğinin psikolojik danışmanların mesleki tükenmişliğinin önemli bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir (Bakker, Van Der Zee, Lewig ve Dollard, 2006). Bu araştırmada elde edilen duygusal dengesizlik kişilik özelliği ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulgusu Yam ve İlhan'ın (2016) yaptıkları araştırma bulguları ile de desteklenmektedir.

Bu araştırmada sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusu psikolojik danışmanların öncelikle sorumluluk alarak mesleki yeterliklerini ortaya koyabilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Okul psikolojik danışmanın dışa dönük ve uyumlu olması danışan ve okul personeliyle ilişki kurmasını da kolaylaştıracak bir faktördür.

Psikolojik danışma öz yeterliklerinden oturumu yönetme becerilerinin yordanmasında da sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik özelliklerinin anlamlı bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, sorumluluk beş faktör kişilik özelliğinin oturumu yönetme psikolojik danışma öz yeterliğinin yordanmasında deneyime açıklık beş faktör kişilik özelliğine kıyasla daha güçlü yordayıcı bir değişken olduğu görülmektedir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanı adaylarının sorumluluk alma özellikleri psikolojik danışma ilke, etik, beceri, süreç, teknik ve müdahalelere uygun olarak psikolojik danışmayı yürütmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Psikolojik danışman özelliklerinden biri olan cesaret değişme ve gelişmeye istekli olmaktır. Young'un (2019) değişme ve gelişmeye istekli olma olarak tarif ettiği cesaret ile deneyime açıklık yakın anlama geldiği değerlendirilebilir. Bununla birlikte deneyime açıklığın, şartsız olumlu saygı ve kabul ile ilişki ilgili bir kişilik özelliği olarak oturumu yönetme becerisi üzerinde etkili olduğu düşünülebilir (Young, 2019). Kısaca, psikolojik danışma oturumlarını yönetmede en önemli kişilik özelliklerinin sorumluluk ve deneyime açıklık olduğu belirlenmektedir. Bu sonuca göre okul psikolojik danışman adayları öncelikle sorumluluk alarak psikolojik danışmanın bilimsel ölçütlerine uymalı ve deneyime açık olarak şartsız olumlu saygı ve kabul ve empatik anlayışla psikolojik danışma oturumlarını yönetebilmelidir.

Psikolojik danışma öz yeterliklerinden yardım becerilerinde sorumluluk ve uyumluluk beş faktör kişilik özellikleri, standardize edilmiş beta büyüklükleri bakımından çok yakın büyüklükte yordayıcı değişkenler olarak bulunmuştur. Psikolojik danışma öz yeterliklerinden yardım becerileri somut-durumsal yardım etme stili olarak tanımlanabilir. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bu bulgu, Çivitçi ve Arıcıoğlu'nun (2012) yaptıkları araştırmada sorumluluğun somut-durumsal yardım etme stillerini yordadığı bulgusu ile desteklenmektedir.

Psikolojik danışma öz yeterliklerinin alt boyutlarından biri olan psikolojik danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisine anlamlı katkı sağlayan tek yordayıcı değişkenin, beş faktör kişilik özelliklerinden deneyime açıklık boyutu olduğu görülmektedir. Benzer olarak, Thompson,

Brossart, Carlozzi ve Miville (2002) yaptıkları çalışmada deneyime açıklığı en önemli psikolojik danışman özelliği olarak belirlemişlerdir.

Beş faktör kişilik özelliğinden biri olan duygusal dengesizlik boyutu ile okul psikolojik danışmanlığı öz yeterlik algısının boyutları olan oturumu yönetme, yardım ve psikolojik danışma süreci zorlukları ile başa çıkma becerisi arasında, her beceri türü ile negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Duygusal dengesizlik düzeyinin artış göstermesinden psikolojik danışma öz yeterlik boyutu olumsuz etkilenmektedir. Duygusal dengesizlik düzeyi yükseldikçe, psikolojik danışma öz yeterlik algısı düşebilir. Elde edilen sonuca göre psikolojik danışma öz yeterliklerine sahip olmada okul psikolojik danışman adaylarının duygusal bakımdan dengeli olmaları, başka bir söyleyişle duygusal dengesizlik kişilik özelliklerinin düşük olması gerekmektedir. Bu bulgu, Jennings ve Skovholt (1999) ile Young'un (2019, 22) etkili psikolojik danışmanların duygusal bakımdan dengeli olması gerektiği bulgusu ile desteklenmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışmada temel bulgu olarak beş faktör kişilik özelliklerinin psikolojik danışma öz yeterliklerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Ancak bu çalışmanın çalışma grubu Giresun Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı'nda eğitim alan 4. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır. Ayrıca çalışma 2018-2019 eğitim öğretim döneminde toplanan verilerle sınırlıdır.

Bu çalışmaya benzer çalışma yapacak araştırmacılara farklı örneklem gruplarında ve nitel araştırmalar ile okul psikolojik danışman adaylarının kişisel özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaları önerilmektedir. Araştırma sonucu Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programı, Giresun Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programına benzer üniversiteler için genellenebilir.

Bu çalışmada sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Okul psikolojik danışmanlarının deneyime açık olması demek danışanları (öğrencileri) ve okulu değişime ve gelişime yöneltecek önemli bir liderlik özelliğidir. Türkiye'de okul psikolojik danışmanı olabilmek için (rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans) ÖSYM (Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi) sınavını kazanmak yeterli görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda psikolojik danışmanların seçiminde yalnızca sınav puanının değil, beş faktör kişilik özelliklerinin de dikkate alınması gerektiği önerilmektedir.

Araştırmadan elde edilen veriler genel olarak değerlendirildiğinde sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik özelliklerinin, okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma öz yeterliklerini anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya

koyulmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda, psikolojik danışman eğitimcilerine genel olarak sorumluluk duygusunu kazandırma ve özel olarak da psikolojik danışma meslek etiği açısından sorumluluk anlayışı kazandırmanın önemi vurgulanmaktadır. Bununla birlikte psikolojik danışman eğitimcileri sosyal beceri eğitimleri ile psikolojik danışmanların dışa dönük kişilik özelliklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Psikolojik danışman eğitiminde grup ve bireysel psikolojik danışmanın önemi vurgulanarak psikolojik danışman adaylarının uyumluluk kişilik özelliklerini geliştirmeleri teşvik edilmelidir. Tüm bunlarla birlikte psikolojik danışman eğitiminde gelişim, öğrenme, kişilik, psikoloji, psikolojik danışma kuram yaklaşım ve modellerine eleştirel anlayış geliştirmeleri sağlanarak psikolojik danışman adaylarını deneyimlere açık hale getirmek gerekmektedir.

Kaynakça

- Aksoy, V. ve Diken, I. H. (2009). Rehber Öğretmenlerin Özel Eğitimde Psikolojik Danışma Ve Rehberliğe İlişkin Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3),137-148
- Aliyev, R., Tunc, E. (2014). Self-Efficacy in Counseling. The Role of Organizational Psychological Capital, Job Satisfaction, and Burnout. *2nd Global Conference on Psychology Researches*, 28-29
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and Growth in Personality*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Arnold B. Bakker, Karen I. Van Der Zee, Kerry A. Lewig & Maureen F. Dollard (2006). The Relationship Between The Big Five Personality Factors and Burnout: A Study Among Volunteer Counselors. *The Journal Of Social Psychology*, 146 (1), 31-50.
- ASCA, (American School Counselor Association). (2019). State Certification Requirements, Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2019.
- Aslan, S. & Yalçın, M. (2013). Öğretmenliğe İlişkin Tutumun Beş Faktör Kişilik Tipleriyle Yordanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 169-179.
- Basım, H. N., Çetin, F., ve Tabak, A. (2009). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarıyla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63).
- Bilgin, M. (2017). Ergenin Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Sosyal Yetkinlik, Bilişsel Hatalar Ve Anne Baba Beş Faktör Kişilik Özellikleri İlişkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1), 230-250.
- Bitlisli, Ö. G. F., Din, O. M., Çetinceli, Ö. G. E., ve Kaygısız, Ü. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 459-480.
- Capuzzi, D. and Gross, D. R. (2013). *Introduction to the Counselling Profession*. New York: Routledge.

- Cashwell, T. H. ve Dooley, K. (2011). The Impact of Supervision on Counselor Self- Efficacy. *The Clinical Supervisor*, 20, 39-47.
- Chamorro-Premuzic, T. (2007). *Personality and Individual Differences*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Çev. Ed.: T. Ergene). 1. Baskı, Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cormier, S. ve Nurius, P. S. (2003). *Interviewing and Change Strategies For Helpers: Fundamental Skills and Cognitive Behavioral Interventions* (5th ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Çivitçi, N. ve Arıciöğlü, A. (2012). Psikolojik Danışman Adaylarının Yardım Etme Stilleri Ve Beş Faktör Kuramına Dayalı Kişilik Özellikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 78-96.
- Demirel, Y. (2013). *Okul Psikolojik Danışmanı Öz Yetkinlik Ölçeğinin Hazırlanması*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, T. (2012). Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Erkan, Zeynep (2011). *Okul Psikolojik Danışmanı Öz-Yeterliğini Yordamada Eğitim Yaşantılarına İlişkin Memnuniyetin Rolü*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi. Bursa.
- Eşki, H., Ismuk, E. ve Parlak, S. (2015). Okul Psikolojik Danışmanlarında İş Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Danışma Öz Yeterliği Ve Dinleme Becerileri. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 84-103.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, O. (2009). Okul Psikolojik Danışmanlarında Mesleki Yetkinlik İnancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-16.
- Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, Erişim: 28 Ağustos 2019, <http://akts.hacettepe.edu.tr>
- Jevne, R. (2012). Counsellor Competencies and Selected Issues in Canadian Counsellor Education. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 15(2). 57-63.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kardaş, S. ve Şencan, H. (2018). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Tatmini Üzerindeki Etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 287-299.

- Kayaalp, G. T., Güney, M. Ç., ve Cebeci, Z. (2015). Çoklu Doğrusal Regresyon Modelinde Değişken Seçiminin Zootekniye Uygulanışı. *Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 1-8.
- Kunter, M. H., Nachtsheim, C. J., Neter, J. ve Li, W. (2005). Applied Linear Statistical Models, Fifth Edition, The McGraw-Hill/Irwin Series.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). Öz-Yeterlik İnancı Ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137-152.
- Larson, L. M. (1998). The Social Cognitive Model Of Counselor Training. *The Counseling Psychologist*, 26, 219-273.
- Larson, M. Lisa & Daniels, J. A. (1998) Review of the Counseling Self-Efficacy Literature. *The Counseling Psychologist*, 26, 179-218.
- Larussi, Melani H., Tyler, J.M., Littlebear, S., ve Hinkle, M.S. (2013). Integrating Motivational Interviewing into A Basic Counseling Skills Course to Enhance Counseling Self-Efficacy. *The Professional Counselor*, 3(1), 161-174.
- Lent, R.W., Hill, C. E. ve Hoffman, M. A. (2003). Development and Validation of The Counselor Activity Self-Efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 97-108.
- Lepkowski, W. J. (2009). Comparing Self and Expert Assesmennts of Counseling Skills Before and After Skills Traing, And Graudation, *Education*, 129 (3), 363- 371.
- McCrae, R.R. ve Costa, P.T.(2006). *Personality in Adulthood, A Five-Factor Theory Perspective*. Second Edition, New York: Guilford Press.
- McLead, J. ve McLead, J. (2011) *Counselling Skills*. New York: The McGraw-Hill
- Meydan, B. (2015). Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamasında Mikro Beceri Süpervizyon Modelinin Etkililiğinin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 55-68.
- Montgomery, D. C. ve Runger, G.C. (2005) *Applied Statistics and Probability for Engineers* (Fifth Edition), John Wiley & Sons, USA.
- Özgözü, S., Bektaş, M., Arıkan, F., ve Şimşek, H. (2017). Okul Psikolojik Danışmanı Adaylarının Genel Öz-Yeterlik İnancı Ve Örgütsel Özdeşleşme Algısı. *İlköğretim Online*, 16(3).
- Özgün, M. Salih. (2007). *Okul Psikolojik Danışmanlarının Kişilik Özellikleri ile Mesleki Öz-Yeterlik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özteke, H. İ. (2011). *İlköğretim Okullarında Çalışan Okul Psikolojik Danışmanlarının Sosyal Karşılaştırma Ve Öz-Bilinç Düzeyleri İle Okul Psikolojik Danışmanı Öz-Yeterlik İnancı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Öztürk, A. (2014). Rehberlik Ve Okul Psikolojik Danışmanlık Programı Birinci Sınıf Öğrencileriyle Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik İnançları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51).
- Pajares, F. (2002). Overview of Social Cognitive Theory and Of Self Efficacy. Erişim: 28 Ağustos 2019, <http://www.emory.edu/education/mfp/eff.html>.
- Pamukçu, B. (2011). *The Investigation of Counseling Self-Efficacy Levels of Counselor Trainees* (Master's thesis). Middle East Technical University The Department of Educational Sciences, Ankara.
- Pamukçu, B. ve Demir, A. (2013). Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(40), 212-221.
- Pamukçu, B., ve Demir, A. (2011). Okul Psikolojik Danışmanı Adaylarının Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 3-5.
- Pope, V. T., ve Kline, W. B. (1999). The personal Characteristics of Effective Counselors: What 10 Experts Think. *Psychological Reports*, 84(3), 1339-1344.
- Sali Bilgiç, H. (2011). *Rehber Öğretmenlerin (Okul Psikolojik Danışmanlarının) Öz Yeterlikleri*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sarı, E.(2018). Psikolojik Danışma ve Psikoterapi. Beşinci Baskı. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Schmitt, D. P. , Allik, J. , McCrae, R. R. , ve et al. (2007). The Geographic Distribution of Big Five Personality Traits: Patterns And Profiles of Human Self-Description Across 56 Nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38 (2), 173-212.
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII).
- Tezcan, N. (2011). Parametrik Olmayan Regresyon Analizi. *Atatürk Ü. İİBF Dergisi*, 10. *Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu Özel Sayısı*, 341
- Thompson, R.T., Brossart, D.F., Carlozzi, A.F. ve Miville, M.L. (2002) Five-Factor Model (Big Five) Personality Traits And Universal-Diverse Orientation in Counselor Trainees, *The Journal of Psychology*, 136(5), 561-572.
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği. (2011). *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar*. 8. Baskı. Ankara: TPDR Yayınları.
- Watson, J. C. (2012). Online Learning and The Development of Counseling Self-Efficacy Beliefs. *The Professional Counselor*, 2(2), 143-151.

- Yam, F. C. ve İlhan, T. (2016). Psikolojik Danışma Öz Yeterliği: Kişilik Özellikleri, Kaygı Düzeyleri Ve Geçmiş Eğitim Yaşantıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1304-1313
- Yaşar, M. (2014). İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 59-75.
- Yayla, E., ve İkiz, F. E. (2017). Okul Psikolojik Danışmanlarının Etkili Nitelikleri İle Danışma Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(48).
- Yazgan İnanç, B., Yerlikaya, E. E. (2012), *Kişilik Kuramları*, 9.Baskı. Ankara: Pegem Akademi,
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ. (2010). Genel Öz Yeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-8.
- Yiyit, F. (2001). *Okul Psikolojik Danışmanı Adaylarının Yetkinlik Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Young, M.E.(2019). Yardım Sanatını Öğrenme. Çev. Ed.: G.Yüksel ve F.Bacanlı. Ankara: Pegem Akademi.